

Nicolae HAVRILIUC

Când armoniile glisează

Impresionabil, până la neliniște, pe tot parcursul desfășurării spectacolului *Frumos* de Jon Fosse al Teatrului „Toma Caragiu” din Ploiești, se păstrează felul de spunere *scenică* (parafrazând un vers dintr-o baladă populară, regia, scenografia, actorii „spun curat”, adică sobru, convingător și cu măsură) despre o comunitate umană cu armoniile dezarticulate, atât interior ca indivizi, cât și microscoal.

Pe o suprafață „dislocată” de teren, de fapt un planșeu în oscilație ce leagă uscatul de construcția de pe ape dintr-un ținut scandinav, personajele se perindă ca din întâmplare sau, poate, investind întâmplarea cu o rodire a existenței când își rememorează trecutul sau când se apropie între ele spre a utiliza prezentul scurs anapoda. Iluminația spectacolului se distribuie alternativ, dezvăluind momente din partida adulților (După o absență oarecare, *Geir*, alături de *Hilde*, soția, și *Siv*, fiica, se-ntoarce în ținutul de baștină ca să-și petreacă vacanța. Acolo își regăsește prietenul din copilărie, pe *Leif*, neîmplinit și descurajat de viața locului unde nu se-ntâmplă nimic, și mama, deși bătrână, dornică să refacă unitatea familiei) și momente din partida adolescenților (*Siv*, fiica lui *Geir*, cunoaște un băiat al locului de care se-ndrăgostește). Chiar dacă în prim-plan se-ncearcă să apară *Geir* ca protagonist al faptei (el a părăsit acel spațiu izolat dintr-un fiord norvegian, strivind pasiunea pentru muzică generată din prietenia cu *Leif*, pentru a se stabili într-un oraș unde își întemeiază o familie, din păcate mai mult convențională), *Leif* devine centru de atenție și-l mișcă psihic pe *Geir*. Acesta este îndemnat să-și scurteze vacanța și să părăsească din nou ținutul natal când înțelege că prietenul lui de altădată ajunge să fie amantul soției sale.

Prin semnificație, „frumos” trimite la un cadru de viață ce ar trebui să placă și să ducă la împliniri, dar, lipsind armonia mișcărilor din sufletul personajelor, polifonia liniilor și culorilor apte să țină într-un întreg respiroul personajelor, cadrul devine sufocant. Terenul de sub picioarele personajelor glisează ca și stările ce le încearcă ființa, făcându-le de cele mai multe ori să privească neîncredătoare, ceea ce le sporește vinovăția. Construcțiile oamenilor sunt instabile, atât cele din sufletul lor, cât și cele din afara lor. Numai fiordul și muntele se păstrează la dimensiuni stabile, dar acestea sunt construcții ale naturii (cadrul de viață fiind sufocant, personajele sunt lipsite de „life force”). Când încep să se simtă bine într-un loc, printr-o așezare a direcțiilor din perimetrul psihologiilor ascunse ce tind să capete sens, personajele decid să se despartă fugind unele de altele, fie spre a preîntâmpina conflictele care ar duce la o mărturisire a vinovăției și la o dezlănțuire de forțe obscure, fie dintr-un exces de suspiciune care, pe de altă parte, le adâncește captivitatea în singurătate. Existând în comportament și-n mentalitate un dozaj al gestului și al înțelegerii, personajele se menajează între ele chiar și-n situația căderii în culpă. Măsura imediată constă în părăsirea locului printr-o despărțire iluzorie ce lasă în latență forțele învrăbite. Fiind în balans, ca și mediul de viață ce-l traversează, emisiile vocale ale protagoniștilor întrețin comunicarea în fragmente (poate și dintr-un voit control).

Scutite de învelșuri sofisticate și pretențios drapate ale eroilor veniți din vremuri de opulență și de ascensiuni sociale, personajele spectacolului *Frumos* (evoluând în spațiul scenografic al lui Andu Dumitrescu, unde totul se clatină ca într-o relativizare a formelor) par atinse de fiorul tainic al tragicului antic. Jocul interiorizat al actorilor, extrem de interiorizat, până la spaima din priviri, transmite, ca dintr-un

hublou al timpului rămas deschis, ceva din lunga jale a omului din tragediile eline. Actorii, îndemnați de regie (Vlad Massaci, magician nevăzut, modelează dramaticul așezat la vedere prin sobrietate și transparență) să citească într-un anume sens textul, cu pauze expresive și ținând seama de mutațiile din prezent, se desfășoară ca printr-o rostire de sine. Și tocmai acele rostiri de sine ale actorilor, în felul unor căutări de comunicare, provoacă în spectator tresăriri ce-i răscolesc „adâncimile”, catartic și apăsător. Andi Vasluianu în *Leif*, prin rostirile mediane și grave aflate în măsura privirilor și tăcerilor, transfigurează blazarea și posibila revigorare în forma de expresie a personajului tragic; Ioan Coman, prin exploziile de rostire, pune accente diferite pe *Geir* ca să-i justifice acțiunea faptei; Oxana Moravec în *soția* duplicitară, trăindu-și viața ca pe o aventură, atribuie rostirii un mod reținut ce marchează oscilația personajului; Raluca Zamfirescu adâncește prin *mama*, personajul jucat, emblema de subtext pentru fixația în misterul locului; Ada Simionică în *Siv* și Cristian Popa în *băiatul* sporesc expresivitatea dialogului prin semnele emoției căutate în acordul atent vegheat între mișcare și rostire.

Forma de viață din spectacolul scenic, relativizată la o limită a existenței, se smulge din inconștient și, datorită instinctului, tinde să erupă într-o nouă expresie de refacere a vieții prin intermediul celor doi tineri. Semnificativ este sărutul lor din finalul spectacolului, stingher, sincer și potențând în germene un alt „life force”. În aceste ritmări, ei părăsesc planșeul în oscilație, îndreptându-se către uscat și, ca dintr-un impuls, vor începe un nou ciclu al vieții, urmând calea de la o limită inferioară pe bucla în ascensiune. Și prin gestul lor, o faptă stă să se consume, presupunând o intensitate a trăirii, dar în mod cert contribuind la apropierea extremelor și la împăcarea prin iubire, pentru că în identitatea locului armonia devine rostul ce-l au de îndeplinit. Retrasă în peticul de lumină ce se stinge, lumea din „Frumos” nu dispare brusc, ea trece în sinea spectatorului, marcându-l și urmărindu-l un timp, pentru că Vlad Massaci oferă un spectacol răscolitor.

Ion COMAN și Oxana MORAVEC

